

Nd.

463. Frumvarp til laga

[209. mál]

um breyting á lögum nr. 27 5. marz 1951, um meðferð opinberra mála.

(Lagt fyrir Alþingi á 81. löggjafarþingi, 1961.)

1. gr.

4. gr. orðist svo:

Sýslumenn utan kaupstaða, bæjarfógetar í kaupstöðum utan Reykjavíkur og sakadómarrar í Reykjavík rannsaka og fara með opinber mál fyrir dómi og kveða upp dóm í þeim.

Í umdæmum utan kaupstaða, þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður, innir hann af hendi sömu störf í opinberum málum.

Í Reykjavík sæta opinber mál rannsókn, meðferð og dómsuppsögu í sakadómi, er skipaður skal eftir ákvörðun dómismálaráðherra þremur til fimm sakadómurum, og er einn þeirra yfirsakadómari. Starfar hver þeirra sjálfstætt og á sína ábyrgð að málum þeim, sem hann fær til meðferðar samkvæmt ákvörðun yfirsakadómara, enda skiptir hann störfum með sakadómurum að öðru leyti og hefur yfirstjórn embættisins og fyrirvar út á við.

Forseti skipar yfirsakadómara og sakadómara. Yfirsakadómari tekur laun samkvæmt III. launaflokki laga nr. 92/1955 og sakadómarrar samkvæmt IV. launaflokki sömu laga.

2. gr.

5. gr. orðist svo:

Saksóknari getur kveðið svo á, að rannsókn máls og meðferð, annað hvort eða hvort tveggja, skuli fara fram í Reykjavík, eða annars staðar á landinu, þar sem honum þykir best við eiga, enda þótt það skyldi annars sæta rannsókn og meðferð dómara í öðru lögsagnarumdæmi, ef mál er vandasamt eða umfangsmikið.

Dómismálaráðherra getur skipað sérstakan dóm, einum eða fleiri dómurum, er halda megi dómsþing, hvar sem vera skal á landinu, ef málið þykir ofvaxið hinum reglulega dómanda vegna embættisanna eða af öðrum ástæðum.

Í Reykjavík geta þrír sakadómarrar annaðhvort eftir ákvörðun yfirsakadómara eða eftir boði dómismálaráðherra farið með mál eftir rannsókn þess og dæmt það í sameiningu, enda þyki vafi vera um mikilsverð sönnunar- eða lagaatriði.

Dómur getur kvatt tvo kunnáttumenn til dómstarfa með sér í málum, þar sem sérkunnáttu þykir sérstök þörf.

3. gr.

Við 2. málsg. 8. gr. bætist nýr liður, sem verður 6. töluliður: 6. Saksóknari og fulltrúar hans.

4. gr.

Orðin „sækjanda og“ í 13. gr. falli niður. Í stað orðsins „áfrýjun“ í sömu gr. komi orðin: afgreiðslu dómsgerða.

5. gr.

Í stað orðanna „Sakadómari í Reykjavík“ í 4. málsg. 18. gr. komi orðið: Saksóknari.

6. gr.

20. gr. orðist svo:

Saksóknari ríkisins fer með ákærvaldið.

Forseti skipar saksóknara. Hann skal fullnægja lagaskilyrðum til skipunar í dómaraembætti í Hæstarétti. Saksóknari nýtur sömu launa og annarra lögkjara sem hæstaréttardómarrar, eftir því sem við verður komið.

Dómsmálaráðherra skipar fulltrúa með lögfræðiprófi og annað starfslið til aðstoðar saksóknara með samþykki hans.

Fulltrúar og aðrir starfsmenn saksóknara taka samkvæmt launalögum sömu laun og hliðstæðir starfsmenn í Stjórnarráði Íslands eftir nánari ákvörðun dómsmálaráðherra.

Saksóknari hefur embættisskrifstofu í Reykjavík.

7. gr.

21. gr. orðist svo:

Saksóknari skal hafa gætur á afbrotum, sem framin eru. Hann kveður á um rannsókn opinberra mála og hefur yfirstjórn hennar og eftirlit. Getur hann gefið lögreglumönnum fyrirsmáli og leiðbeiningar um framkvæmd rannsóknar og verið við hana staddur eða látið fulltrúa sinn vera það. Hann höfðar opinber mál, sbr. þó 112.—114. gr., tekur ákvörðun um áfrýjun þeirra og gegnir að öðru leyti þeim störfum, sem honum eru falin í lögum.

Áður en saksóknari ákveður málshöfðun á hendur opinberum starfsmanni fyrir brot í starfi, skal hann jafnan leita umsagnar ráðuneytis þess, sem í hlut á. Ráðuneytinu ber að láta saksóknara í té rökstudda umsögn og tillögur, svo fljótt sem verða má.

Haldast skulu sérákvæði í lögum, þar sem svo er mælt, að dómsmálaráðherra kveði á um rannsókn, höfðun og áfrýjun opinberra mála. Þegar svo stendur á, gefur dómsmálaráðherra saksóknara fyrirsmáli um rannsókn og aðrar framkvæmdir og leggur samþykki sitt á ákæruskjal og áfrýjunarstefnu.

Dómsmálaráðherra hefur eftirlit með framkvæmd ákærvalds og getur krafðið saksóknara skýrslna um einstök mál.

8. gr.

22. gr. orðist svo:

Þegar saksóknari er svo riðinn við mál eða aðilja, að hann mætti eigi gegna dómaraströfum í því, skal hann tilkynna það dómsmálaráðherra. Nú berst ráðherra slík tilkynning eða hann fær vitneskju um þetta með öðrum hætti, og skipar hann þá annan lögþæfna mann, sbr. 2. málsg. 20. gr., til meðferðar þess máls. Sama gildir, ef saksóknari hefur lögmæt forföll.

9. gr.

23. gr. orðist svo:

Nú skal mál því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert er við, og skal handhafi ákærvalds og dómari rannsaka það af sjálfsdáðum, hvort sá, er máls-höfðunar krefst, er réttur málsaðili. Ef svo þykir ekki vera, skal málshöfðunar synja og vísa máli frá dómi, ef það hefur farið til dóms.

Ef verknaður felur bæði í sér brot, er opinberri málshöfðun skal sæta, og brot, er sætir málshöfðun einstaks aðilja, getur saksóknari höfðað mál fyrir bæði brotin, ef sá aðili óskar þess, enda ber þá að dæma þau og ákveða refsingu í einu lagi. En láta skal þó mál falla niður fyrir það brot, er einstakur aðili átti sök að, ef hann krefst þess, unz dómur er upp kveðinn í héraði.

10. gr.

24. gr. breytist svo:

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrsta málslið 1. málsg. komi orðið: saksóknara.
2. Á eftir fyrsta málslið 1. málsg. komi nýr málsliður svo hljóðandi: Saksóknari getur bæði að tillögu héraðsdómara og af sjálfsdáðum lagt til, að saksóknari verði felld niður.

11. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrri málslið 3. málsgr. 25. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í síðari málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.

12. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ á þremur stöðum í 27. gr. komi orðið: saksóknara.

13. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsgr. 28. gr. komi orðið: saksóknari.

14. gr.

1. Fyrsta málsgr. 29. gr. orðist svo:
Nú er héraðsdómari í vafa um, á hvaða varnarþingi mál skuli höfða eða hvort höfða skuli mál gegn fleiri mönnum en einum saman, og getur hann þá leitað um það fyriræla saksóknara.
2. Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í fyrri málslið 2. málsgr. 29. gr. komi orðið: Saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í síðari málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknara.

15. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 30. gr. komi orðið: saksóknari.

16. gr.

3. málsgr. 32. gr. orðist svo:
Dómsmálaráðherra setur lögreglumönnum fyriræli um rannsókn brota að fengnum tillögum saksóknara, yfirsakadómara og lögglustjóra í Reykjavík.

17. gr.

Fyrri málsliður 2. málsgr. 33. gr. orðist svo:
Dómsmálaráðherra setur reglur um kennslu lögglumanna, prófkröfur og önnur hæfiskilyrði að fengnum tillögum saksóknara, yfirsakadómara og lögglustjóra í Reykjavík.

18. gr.

Síðari málsliður 1. málsgr. 42. gr. orðist svo: Og getur kærandi þá borið málið undir saksóknara, sem tekur ákvörðun um, hvort kæru skuli sinnt eða rannsókn haldið áfram.

19. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. 73. gr. komi orðið: saksóknari.

20. gr.

74. gr. orðist svo:
Dómari getur borið undir saksóknara, hvort rannsókn skuli hefja eða fram halda, og tekur þá saksóknari ákvörðun um það atriði. Saksóknari getur og af sjálfsdáðum farið þess á leit við dómara, að hann hefji rannsókn eða haldi áfram þegar hafinni rannsókn. Ef dómari telur, að krafa saksóknara verði eigi tekin til greina, með því að skilyrði laga um refsingu í því máli skorti, svo sem vegna þess að eigi sé um refsiverða háttsemi að tefla, refsikrafa fyrnd, ákærvaldið bresti aðild o. s. frv., þá veitir dómari saksóknara kost á að skýra málið og kveður síðan upp úrskurð um, hvort taka skuli kröfu saksóknara til greina. Samsvarandi gildir, þegar rannsóknar er krafizt í málum, er greinir í 3. málsgr. 21. gr.

21. gr.

79. gr. orðist svo:

Nú sætir mál sókn og vörn fyrir héraðsdómi eftir málshöfðun, sbr. 130. gr., og skipar þá saksóknari sækjanda einhvern hæstaréttarlögmann eða héraðsdómslögmann, enda hafi sá fengið löggildingu dómsmálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði. Rétt er þó saksóknara að sækja mál sjálfur eða láta fulltrúa sinn gera það. Ekki má sækjandi vera nokkur sá, er gerði dómara óhæfan til að fara með mál, né heldur sá, er vegna afstöðu sinnar til máls eða aðilja væri óhæfur dómari í því máli.

Hlutverk sækjanda er að stuðla að því, að hið sanna og rétta komi í ljós, og yfir höfuð að létta dómara starfið með málflutningi sínum. Honum ber, þegar er hann hefur fengið skjöl málsins, að athuga gaumgæfilega, hvort rannsókn um einstök atriði kunni að vera áfátt, og benda dómara tafarlaust á það, til þess að úr því verði bætt. Í flutningi málsins skal hann lýsa staðreyndum skilmerkilega og án allra óþarfa málalenginga og draga fram öll atriði, sem máli skipta, sbr. 75. gr. Lagaatriði ber honum að greina stutt, ljóslega og hlutlægt. Loks skal hann leiða ályktanir sínar af því, sem hann hefur með greindum hætti fram flutt.

Skipuðum sækjanda ber þóknun fyrir starf sitt eftir ákvörðun dómara.

22. gr.

84. gr. orðist svo:

Hæstaréttarlögmönnum og þeim héraðsdómslögmönnum, er fengið hafa löggildingu dómsmálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði, er skylt samkvæmt skipun saksóknara að sækja opinbert mál í lögsagnarumdæmi, þar sem þeir hafa skrifstofu, og þar í grennd. Nú reynist skipaður sækjandi óhæfur að álit dómara eða honum verða forföll, og skipar þá saksóknari annan löghæfan mann í hans stað.

Það er borgaraleg skylda hverjum heilum lögráða manni að taka að sér starf verjanda í opinberu máli innan lögsagnarumdæmis, þar sem hann er búsettur. Nú telur dómari verjanda rækja starfann óviðunandi eða verjanda verða forföll, og skipar dómari þá annau löghæfan mann í hans stað.

23. gr.

Fyrsti málsliður 2. málsgr. 87. gr. orðist svo:

Þóknun sækjanda, sem saksóknari hefur skipað, og skipaðs verjanda skal ákveða í dómi, ef það lýkst með þeim hætti, nema viðkomandi hafi afsalað sér þóknun.

24. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. 112. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fimmta málslið 4. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

25. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 4. málsgr. 113. gr. komi orðið: saksóknara.

26. gr.

Í stað orðanna „22. gr.“ í lok 1. málsgr. 114. gr. komi: 2. málsgr. 21. gr.

27. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrsta málslið 1. málsgr. 115. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í öðrum málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

28. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsgr. 118. gr. komi orðið: saksóknari.

29. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. 124. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

30. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. tölulið 129. gr. komi orðið: saksóknari.

31. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. tölulið 1. málsgr. 130. gr. komi orðið: saksóknara og í stað orðanna „22. gr.“ í sama tölulið komi: 2. málsgr. 21. gr.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

32. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrra málslið 131. gr. komi orðið: saksóknari.
2. Síðari málsliður sömu gr. orðist svo: Saksóknari skipar því næst sækjanda og dómari (formaður) verjanda og sendir þeim skjöl málsins ásamt tilkynningu um stað og stund til næsta þinghalds, sbr. 115. og 116. gr.

33. gr.

1. málsgr. 143. gr. orðist svo:

Í dómi eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skal almennt kveða á um skyldu ákærða til að greiða sakarkostnað án ákvörðunar fjárhæðar. Þóknun skipaðs sækjanda og verjanda skal þó ákveða tiltekinni fjárhæð, sbr. 2. málsgr. 87. gr. Saksóknari sækir mál í héraði og fyrir Hæstarétti svo og fulltrúi hans í héraði án sérstaks endurgjalds, en verði ákærða í slíku máli dæmt að greiða sakarkostnað, skal honum gert að greiða tiltekna fjárhæð málssóknarlauna, er renni í ríkissjóð. Þóknun verjanda, sem kemur fyrir dóm utan lögsagnarumdæmis, þar sem með aðalmál er farið, svo og annan kostnað þar ákveður dómari aukamálsins.

34. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. tölulið 154. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. tölulið sömu gr. komi orðið: saksóknara.

35. gr.

159. gr. orðist svo:

Ef skipaður sækjandi eða verjandi gerir sig sekan í vanrækslu eða skeytingarleysi í starfa sínum, getur dómari dæmt honum sekt frá 200—5000 krónur í dómi eða úrskurði.

36. gr.

Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í 171. gr. komi orðið: Saksóknari.

37. gr.

Þriðji málsliður 2. málsgr. 174. gr. orðist svo:

Sendir hann þegar æðra dómi fimm eintök þar af með athugasemdum sínum, ef hann vill, en saksóknara, sökunaut eða verjanda hans eitt eintak hverjum svo og þeim öðrum, er kæran varðar (sækjanda, vitni o. s. frv.).

38. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsg. 175. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í upphafi 2. málsg. sömu gr. komi: saksóknara.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 4. tölulið sömu málsg. komi orðið: saksóknari.
4. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 4. málsg. sömu gr. komi orðið: saksóknara.

39. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsg. 177. gr. komi: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. málsg. 177. gr. komi: saksóknara.

40. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsg. 179. gr. komi orðið: saksóknari.
2. Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í 2. málsg. sömu gr. komi orðið: Saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrsta málslið 3. málsg. sömu gr. komi orðið: saksóknara.
4. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í öðrum málslið sömu málsg. komið orðið: saksóknari.
5. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í þriðja málslið sömu málsg. komi orðið: saksóknara.
6. Síðasti málsliður sömu málsg. orðist svo: Skipar þá forseti dómsins verjanda eða verjendur með áritun á dómsgerðir og sendir þær því næst saksóknara.

41. gr.

180. gr. orðist svo:

Saksóknari undirbýr ágríp dómsgerða með þeim hætti, sem tíðkamt hefur, og lætur síðan, er hann hefur veitt verjanda kost á athugun frumvarps síns, fjölríta ágríp.

Nú telja saksóknari og verjandi sakaratriði miður rannsökuð en skyldi, og gera þeir þá, um leið og þeir undirbúa ágríp dómsgerða, skrá um þau atriði og kynna þau hvor öðrum. Saksóknari ákveður því næst, hverra frekari gagna skuli leita með prófun máls í héraði. Að því loknu annast saksóknari gerð viðbótar-ágríps.

Saksóknari endursendir Hæstarétti síðan dómsgerðir héraðsdóms ásamt framhaldsprófum, ef því er að skipta, og ágríp dómsgerða. Ákveður forseti Hæstaréttar svo þingfestingardag máls og tilkynnir saksóknara og verjanda það með hæfilegum fyrirvara.

42. gr.

181. gr. orðist svo:

Saksóknari sækir öll opinber mál í Hæstarétti án sérstaks endurgjalds, og hvíla á honum sömu skyldur, sem hingað til hafa hvílt á sækjanda fyrir þeim dómi, og samkvæmt þeim fyrirmælum, er í lögum þessum segir.

Nú er saksóknari settur samkvæmt 22. gr., og ákveður dómsmálaráðherra honum þá þóknun fyrir starf hans.

43. gr.

Í stað orðsins „sækjanda“ í 182. gr. komi orðið: saksóknara.

44. gr.

Í stað orðsins „sækjandi“ í 184. gr. komi orðið: saksóknari.

45. gr.

Í stað „181. og 182. gr.“ í 185. gr. komi: 182. og 183. gr.

46. gr.

1. Í stað „200—2000 krónur“ í 1. málslíð 1. málsg. 186. gr. komi: 200—5000 krónur.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í öðrum málslíð sömu málsg. komi orðið: saksóknara.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í þriðja málslíð sömu málsg. komi orðið: saksóknari.
4. Í stað orðsins „Sækjanda“ í fyrra málslíð 2. málsg. sömu gr. komi orðið: Saksóknara.
5. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í síðari málslíð sömu málsg. komi orðið: saksóknari.

47. gr.

187. gr. orðist svo:

Nú þykir verjandi hafa gerzt sekur um vanrækslu eða önnur glöp í undirbúningi eða flutningi opinbers máls fyrir Hæstarétti, og getur dómurinn þá gert honum 200—5000 króna sekt á hendur til ríkissjóðs.

48. gr.

188. gr. orðist svo:

Nú þykir Hæstarétti að vísu vera gallar á verki héraðsdómara, skipaðs sækjanda í héraði, verjanda eða annarra, en ekki slíkir sem sektum eigi að varða, og getur dómurinn þá vitt viðkomendur fyrir þá, eftir því sem honum þykir ástæða til.

49. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 191. gr. komi orðið: saksóknara.

50. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsg. 193. gr. komi orðið: saksóknara.

51. gr.

Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í 1. málsg. 194. gr. komi orðið: Saksóknari.

52. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 195. gr. komi orðið: saksóknari.

53. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 198. gr. komi orðið: saksóknara.

54. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði laganna um störf saksóknara ríkisins koma til framkvæmdar 1. júlí 1961.

Lögmæti aðgerða, sem fram hafa farið fyrir þann tíma, skal meta eftir eldri lögum, en aðgerðir, sem síðar fara fram, hlíta ákvæðum þessara laga.

Dómsmálaráðuneytið og utanríkisráðuneytið afhenda saksóknara ríkisins þau skjöl opinberra mála, sem þar eru og embætti hans varða.

55. gr.

Þegar lög þessi hafa öðlazzt gildi, skal fella meginmál 1.—53. gr. þeirra inn í lög nr. 27/1951, um meðferð opinberra mála, og gefa þau út svo breytt.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Með frv. þessu er lagt til, að skipaður verði saksóknari ríkisins, er fari með ákærvald, og að ný skipan verði gerð á embætti sakadómarans í Reykjavík.

Samkvæmt gildandi lögum nr. 27/1951 um meðferð opinberra mála fer dómsmálaráðherra nú með ákærvaldið. Á Norðurlöndum og víða annars staðar hefur ákærvaldð verið fengið í hendur sérstökum saksóknara. Langt er síðan, að tillögur komu einnig fram hér á landi um slíka skipun þessara mála, þó að þær hafi til þessa eigi náð fram að ganga.

Á árunum 1931 til 1934 kom hreyfing á þessi mál innan stjórnmalaflokkanna, Sjálfstæðisflokksins, Alþýðuflokksins og Framsóknarflokksins, og átti hugmyndin um skipun opinbers ákæranda þar miklu fylgi að fagna. Árið 1934 bar Gunnar Thoroddsen, núverandi fjármálaráðherra, fram á Alþingi frumvarp til laga um opinberan ákæranda ásamt greinargerð (þskj. 53). Málið náði þá eigi fram að ganga, en Alþingi samþykkti ályktun um heildarendurskoðun réttarfarslögjafar landsins eftir fullkomnustu erlendum fyrirmyndum.

Í árslok 1934 skipaði þáverandi dómsmálaráðherra, Hermann Jónasson, nefnd þriggja lögfræðinga til að semja frumvörp um réttarfarsmálin. Frumvarp um meðferð opinberra mála, er nefndin samdi, var lagt fyrir Alþingi 1939 ásamt ýtarlegri greinargerð (þskj. 27). Var þar lagt til, að ákærvaldið yrði falið sérstökum opinberum ákæranda, er nefndist saksóknari ríkisins. Frumvarp þetta varð ekki útrætt á því þingi, og á sama veg fór árið 1940, er það var borið fram af nýju.

Árið 1947 skipaði þáverandi dómsmálaráðherra, Bjarni Benediktsson, nefnd þriggja lögfræðinga til þess að semja frumvarp til laga um meðferð opinberra mála. Var frumvarp ásamt greinargerð, er nefndin samdi, lagt fram á Alþingi 1948 (þskj. 12). Var hér enn lagt til, að stofnað yrði embætti saksóknara ríkisins, sem færi með opinbert ákærvald. Frumvarp þetta dagaði uppi á Alþingi, og á sömu leið fór 1949. Á árinu 1950 voru borin fram tvö stjórnarfrumvörp. Var annað þeirra almennt frumvarp um meðferð opinberra mála, og samkvæmt því skyldi dómsmálaráðherra fara áfram með ákærvald (þskj. 18). Hitt frumvarpið fjallaði um saksóknara ríkisins og rannsóknarstjóra (þskj. 19). Fyrrgreinda frumvarpið varð að lögum nr. 27/1951 um meðferð opinberra mála, en síðargreinda frumvarpið dagaði uppi.

Að tilhlutun þáverandi dómsmálaráðherra, Friðjóns Skarphéðinssonar, var því næst frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 27/1951 um meðferð opinberra mála ásamt greinargerð lagt fram á Alþingi 1959. Í frumvarpi þessu var enn lagt til, að ákærvaldið yrði lagt í hendur sérstaks embættismanns, saksóknara ríkisins. Frumvarp þetta fékk ekki afgreiðslu á Alþingi.

Í fyrrgreindu frumvarpi, sem lagt var fram á Alþingi 1948 (þskj. 12) var gert ráð fyrir fjölgun sakadómara í Reykjavík úr einum í þrjá til fimm eftir ákvörðun dómsmálaráðherra. En í almenna frumvarpinu um meðferð opinberra mála, sem lagt var fram 1950 og samþykkt sem lög nr. 27/1951, var eigi gert ráð fyrir þessari breytingu á embætti sakadómara.

Í frumvarpi því, sem hér liggur fyrir, eru hinar eldri tillögur um saksóknara og fjölgun sakadómara í Reykjavík teknar upp af nýju. Að því er varðar embætti saksóknara, þá er æskilegt, að ekki dragist lengur, að sú skipan á meðferð opinbers ákærvalds komist á hér á landi eins og í þeim löndum, þar sem réttarskipan er líkust okkar. Er ekki lengur viðunandi, að fjárskorti sé borið við gegn þeirri réttarbót. Um fjölgun sakadómara í Reykjavík er það að segja, að fulltrúar við embætti sakadómarans hafa um árabíl í verki verið sjálfstæðir dómamarar, og er þá rétt, að sú embættisstaða þeirra sé um starfsheiti og kjör að fullu viðurkennd í lögum.

Í frumvarpi þessu eru þau ein ákvæði, sem leiðir beint af fyrirhuguðum breytingum á meðferð ákærvalds og skipan sakadómaraembættisins í Reykjavík. Má einnig um efni frumvarps þessa vísa til athugasemda, sem áður hafa komið fram í

sambandi við frumvörp, sem lögð hafa verið fyrir Alþingi og greind eru hér að framan.

Með samþykkt frumvarps þessa væri lokamarki engan veginn náð, að því er varðar endurbætur á meðferð opinberra mála hér á landi. Algers aðskilnaðar er t. d. þörf milli dómstarfa og lögreglustjórnar. Spor í þá átt voru tillögur þær, er áður greinir, um rannsóknarstjóra, en hann skyldi m. a. fara með stjórn rannsóknar-lögreglu í Reykjavík, sem nú ber undir sakadómara. Frá þessum tillögum er síður en svo endanlega fallið, þó að þær hafi ekki verið teknar upp í frumvarp þetta, enda verður stefnan að vera sú, að koma meðferð opinberra mála í þessu sem öðru hvarvetna í rétt horf. Í stað þess að flytja nú frumvarp, er fæli í sér tillögur um allsherjarumbætur í þessum efnun, hefur hins vegar af ýmsum ástæðum verið horfið að því ráði að takmarka efni frumvarpsins, svo sem gert hefur verið, og þá við það miðað, að nauðsynleg löggjöf um þessi mál verði sett í áföngum.